

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 11 Nisan, 1929

Sayı: 124

Musahabe

Kongreler Ayı

İlkbahar mevsiminin en güzel ayı nisan, hayırperver cemiyetlerimizin en mühimlerinin de mihasebe ayıdır. Bu ay içindedir ki Hilâliahmer, Himayeietfal, Türkocakları gibi memleketiçinde kol budak salmış, ve hayırlı işlerde öneyak olmuş cemiyetler kongralarını yapıyorlar işlerini görüşüyorlar, ve ilerdeki faaliyetleri için de kararlarını alıyorlar.

Bu neviden cemiyetlerin, tarihi bizde yenidir. Darüşşafaka'yı kuran Cemiyeti Tedrisiye-i İslâmiye bile, cemiyet mefhumuna düşman olan mutlakîyet devirlerinde faaliyetini tatile mecbur olmuştur.

Bu gün azçok inkişafa mazhar gördüğümüz cemiyetler, faaliyetlerini tanzim ve tevsi için hür ve içtimâî tesanüdün kıymetini takdir eden bir havanın müsaadesini beklemeğe mecbur olmuşlardır. Rejim bu cemiyetlere müsaittir, kanunları bu nevi cemiyetleri himaye eder. Umumî irfan ve kültür seviyesi, bu cemiyetlerin lüzum ve faydasını takdir ederek onları besler ve tutar.

19 Nisan 1877 de teessüs ettiğine göre yarım asırlık bir tarihe malik olan Hilâliahmer cemiyetinin bu tarihi hakikaten şayanı tetkiktir. İnsaniyet ve hayırseven adamların ne derin bir imanla ne kadar engellerle çarpışarak muvaffak olduklarını

görmek bir irade ve kuvvet dersi olmakla beraber, bu adamların gayretlerini takdir ederek yardımlarını bezleden hayırseven o zatların ianelerile yapılmış işler de insana haz ve sürur verir.

Bu gün 1,000,000 liraya yakın bir bütçe ile hastalarımızın, gıdasız çocuklarımızın, kıtlığa ve felâkete uğramış vatandaşlarımızın yardımına koştüğünü gördüğümüz Hilâliahmer müessesesi işte böyle gönülleri içtimâî tesanüdün ve hayırseverliğin yüksek aşkından feyzalmış yüksek kalplerin yüksek eseridir.

Çocuk asrı! İstikbalin sulh ve muhadenetle yükselişini özleyen ve sezen büyük kalpli insanların yirminci asra vermiş oldukları unvan!

Hiç şüphe yoktur ki asrın çocuk hakkında telâkkilerinde büyük bir tahavvül ve tekâmül vardır. Çocuğun hakları mevzuu bahstir; çocuğun kendine has ruhî bir vaziyeti haiz olduğu, onun da gençlerden, ve büyüklerden büsbütün farklı bir mantığa - ve demek mümkünse -ayrı bir zihniyete malik olduğu iddia ediliyor. Tabîî bu telâkki tarzı çocuklara karşı vazifelerimizi eskilerinden çok farklı bir surette tayin ediyor. Bizde bir taraftan mektepler diğer taraftan da Himayeietfal cemiyetleri bu asrî telâkkileri yaymaya çalışıyor.

Himayeietfalin neşriyatı çocuk-

lara nekadardaydaly ise çocuk ruhu ve sevgisi cihetinden aileler arasında uyandıracağı alâka da okadar ehemmiyetlidir.

Bu cemiyetin 300,000 liraya vardığını öğrendiğimiz bütçesi hakikatta çok az bir şeydir. Fakat bununla da Himayeietfal çocuk sevgisini ve çocuk alâkasını nekadardayabilirse okadar çok memlekete hizmet yapmış olur. Bu cemiyetin muhterem bir doktori-le konuşmuştum. Bana çocuklarını baktırmak için müracaat eden birçok ailelerin çocuk sıhhatı ve kıymeti hakkında nekadarday bilgiye malik olduklarını anlatmıştı. Bu hatıralar arasında cehaletten, göreneklerden doğan çok acıklı olanları da vardı.

Türk milliyetçiliğinin teessüs ve intişarında ehemmiyetli bir amil olmuş olan Türkocakları ideallerinin çoğu tahakkuk etmiş olmak itibarile kendisine yeni hedefler çizecek vaziyettedir. Halkı daha yakından kucuklayarak onu milliyet mebdelerinden ilham alan birçok muasır kuvvetlerle techiz etmek ocaklara düşüyor.

İşte bu ay içinde kongrelerini aktedecek bu üç ehemmiyetli cemiyet geçen bir yıllık faaliyetleri hulâsa ederken istikbalede bakacaklar. Dileğimiz şudur ki bu cemiyetlerle vatandaşlarımız daha çok alâkadarday olsunlar ve onlara istikbal için daha geniş iş ve hayır sahaları açsınlar. H. M.

İsveç Edebiyatına Dair

İsveç sefareti müsteşarı kıymetli müsteşrik Dr. Colmodin, memleketi hakkında Belçika ithalât ve ihracat mecmuası tarafından 162 büyük sahifelik, ve enfes resimlerle enfes bir tarzda basılmış bir k'taptan, bana bir nüsha hediye etmek lutfunda bulundu. Belçika veliahdinin bir müddet evvel bir İsveç prensesile izdivacı münasebetile ve uzun mesai neticesinde ve yeni tertip edilmiş olan bu eserde, teşkilâtı siyasiyesinden seyyahî malûmata kadar, İsveç hakkında en salahiyettar kalemlerin yazdığı makaleler var. Edebiyatının tarihi için de, Akademi azasından Henrik Schuck ve Fredrik Book'ın çift ve meşhur imzalarını taşıyan bir uzun makale mevcuttur. Zaten her yerde az bilinen, bizim ise hiç bilmediğimiz bu edebiyatın bütün safhalarını, bu etüt tabîî pek büyük bir kudretle anlatıyor. İki muharrir, vatanlarının edebiyatını en uzak menşelerine kadar tenvir ederek haber veriyorlar ki, milâttan üç asır sonradan itibaren İsveçte edebî eserlerin mevcudiyeti sabittir, ve o devirlerde kullanılan alfabe ile yazılmış bini mütecaviz ve bir kısmı manzum eser zamanımıza kadar gelmiştir. Şiddetli bir cidalî müteakip ve 1000 tarihinin iptidalarında, hristiyanlık memlekete giriyor, ve hristiyanlık, muzur ve meş'um saydığı şeyleri terennüm eden bu edebiyatın devamına mani oluyor.

Bir iki asır sonra, İseviyet eski putperestliğin tesirlerinden tamamen sıyrılmış, artık İsveç Avrupanın diğer memleketleriyle müsavi bir medeniyet iktisap ey-

lemiş, ve gençlik ikmali tahsil için Fransa ve Almanya'ya gitmeğe başlamıştır. Asarı edebiye, hemen tamamen, kilisenin lisanı umumisi olan lâtince yazılmaktadır. İsveççe dinî eserler yazılması veya bunların İsveççeye nakli, bilhassa manastırlara çekilmiş kadınlar içindir. Bu devirlerde veliye payesine çıkarılmış bir kadın, Sainte Brigitte, yazılarındaki ateş ve şiir itibarile İsveç edebiyatının ilk büyük ismidir. Onun eserlerinden başka, bilâhare yazıya geçecek olan efsane ve şarkılar, o devirlerin asarı edebiyesini teşkil eder.

1527 de İsveç giren protestanlık, katolik kilisesinin ilme ettiği yardımları tevkif etmek itibarile edebiyat için ilk önce bir kâr olmuyor. Fakat Luther'in tilmizlerinden olup halka mahsus dinî şeyler ve bir de tarihî bir eser vücade getiren Olavus Petri, İsveç edebiyatının kaydettiği ikinci isimdir.

Bu edebiyatın asıl inkişafı, büyük bir hükûmdar olan Gustave - Adolphe'un saltanatı ile başlayacaktır. Maarifi fevkalâde himaye eden bu kral zamanında, Georg Stiernhielm, (Hercule) isminde ve manzum olarak yazdığı bir eserle, klasik tarzı İsveçte tesis etmek, yani Ronsard'ın bir asır evvel Fransada yaptığını yapmak ister. Fakat, bir müddet sonra, İsveç edebiyatı zamanı kadimin değil Fransız klasiklerinin tesiri altına girecektir.

1718 den 1772 ye kadar devam ederek adına «Hürriyet devresi» denilen devir, fûnun ve ulûm için olduğu gibi edebiyat

için de pek feyyaz olur. O devrin fen sahasından meselâ Linné'nin şöhreti memleketleri ve asırları pervasız geçtiği gibi, edebiyatı da ehemmiyet ve servet kesbeder (Argus) isimli bir mecmua ile yeni hareketi edebiyenin başında bulunan Olaf Dalin, Voltair'in tesiri altındadır. Fakat, biraz sonra, başında Nordenflycht isminde bir kadın bulunan bir cereyan, Rousseau'nun tahtı tesirinde görünür. Ve faziletperes Gyllenborg, rint gönüllü Creutz ve fevkalâde lirik olan Bellmon, edebiyatı şiirlerle zenginleştirirler.

1772 den 1809 a kadar sürek «Gustav devri» namını taşıyan zaman, muhtelif cereyanlar içinde muhtelif san'atkârların tesirlerini taşımış ve yavaş yavaş Almanya'daki romantizm İsveç hâkim olmuştur. Gustav devrinin, Kellgren Thorild, Lenngren isminde bir kadın ve Wallin mühim şahsiyetleridir. Romantizm devresinin en büyük çehresi ise Atterbom'dur, ve (bahtiyarlık adası), (Mavi kuş) isimli manzum büyük masalları gayet güzeldir. Müverih Geijer ile İsveçin millî şairi sayılarak bir çok Avrupa lisanına şiirleri terceme edilmiş bulunan Tegnér, bu devreye mensupturlar.

Romantizmi istihlâf eden devir, 1830 dan 1880 e kadar devam eder. İsveçle Norveç'in zaten bir tek hükûmdara tabi yaşadıkları bu devrenin hasaisi mümeyyizesinden biri «İskandinavizm», yani üç İskandinav milletinin tek idare altında birleşmesi arzusudur. Almqvist, Runeberg, Rydberg ve Snoilsky de bu devrenin hem

siyasî emellerden uzak kalmış en mühim simalarındır. Bunların birincisi içtimaî düsturlara hücumile, aslen Fenlandiyalı olan ikincisi de Rusya'ya karşı on dokuzuncu asır iptidalarında yapılmış harpleri terennüm eden şiirlerle bilhassa marufturlar. 1880 de, İsveç edebiyatına August Strindberg velvele ve kudretle girer. Dini, ahlâkî ve aileyi hümmalı başını çarpa çarpa yıkan ve yıktığı ve yahut yıkmak istediği şeyler yerine sabit hiç bir şey koyamayan bu san'atkâr, heyecanlarının cehennemî ateşi ve tasvirlerinin kudreti itibarile, hiç şüphesiz İsveç edebiyatının en büyük ismi ve Avrupa edebiyatının en maruf isimlerinden biridir. Kendi betbaht izdivacına ait en mahrem şeyleri bile, kalemini kinin mürekkebine batırarak yazan ve bir iki piyesi Türk sahnesinde de oynanılan bu adamın, (Kırmızı oda) isimli romanı memleketinin ilk içtimaî romanı sayılmaktadır. 1912 de vefatına kadar daima âteşin ve daima muhacim kalmak şartile felsefî ve içtimaî akidelerini kaç kere değiştiren Strindberg'in, 1909 da neşrettiği «Büyük yol» isimindeki eser, kendi varlığını tahlil kudreti noktasından en harukulâde eser sayılabilir. Asarı ve şahsiyeti uzun tetkiklere citten lâayık olan August Strindberg, bir çok cereyanları kat'ederek 1912 ye kadar geliyor. Fakat yazmağa başladığı tarihten ölümüne kadar, edebiyat bir hayli safhalardan geçecek ve şöhretler tanıyacaktır.

Bu meyanda, kuvvetli eserler yazmış iki feminist kadını, Charlott Leffler ve Victoria Benedictsson'u zikir icap eder. 1890 a doğru, naturalism aleyhinde bir cereyan hasıl olur ve şair Verner von Heidenstam bu devrenin en maruf simasıdır. Zevkleri bir kaç istihale geçirecek olan Heidenstam en kıymetli eserlerini İsveçin tarihini terennüm ederken yazmıştır. Oscar Levertin, Tor Hedberg, Ellen key, Gustaf Fröding, Per Hallstrom, Selma Lagerlöf

Erik Axel Karlfeldt gene aynı devrenin meşhur kıldığı isimlerdir. 1911 de ölen Fröding, nihayetsiz derecede hassas olduğu kadar şekle de hâkim bir şairdir. Şair, tiyatro muharriri ve hikâyecî olan Hallström, bilhassa hayat mağluplarile meşgul olur. Madam Selma Lagerlöf'e gelince, bu kadın İsveç hudutları haricinde Strindberg kadar meşhur bulunuyor. Ve bu şöhret abidesini tâ 1891 de neşrettiği (Gösta Berling efsanesi) isimli eserindeki muhayyele serveti ve tahkiye kudretile kurmuştur. Vicdan mücadeleleri ve dinî mestilerile köylü hayatını tasvir eden (kudus) eseri de İsveç edebiyatının en değerli asarındandır. Karlfeldt ise doğduğu Dalécarlie vilâyetinin mazisini ve bu gününü terennüm ederek bundaki muvaffakiyetile sevilmiştir.

Etütlerini sadakatle hulâsaya çalıştığım Mr. Schuck ve Mr. Book, yirminci asırla beraber yazmağa başlayanlar arasında muayyen bir mektep bulunmadığını

söyliyerek, en sonda üç şairle dört romancı ismi yazıyorlar. Şairler nadiren terceme olundukları için, saydıkları o üç şairi ihtimal hiç bir zaman tanımaya-çağız. Fakat, dördünün de 1882 ve 1883 de doğmuş oldukları ve muasır İsveç hayatını gerek payitahtın ve gerek vilâyetlerin dekoru içinde kudretle tasvir ettikleri bildirilen dört romancının: Sven Lidman, Sigfrid Siwertz, Hjalmar Bergman ve Elin Wägnér'in hiç olmazsa bir iki eserlerinin terceme edilmiş olmasına kuvvetle ihtimal vermek isteyorum. Ve birincisi cihan edebiyatı hakkındaki muazzam eserile beynelmilel bir şöhrete malik bulunan ve diğerinin cidalî millîmiz esnasındaki muhabbet ve takdir dolu neşriyatın unutmamamız icap eden bu iki âlim edip; mevzularını okadar iyi ve canlı anlatmışlar ki, bundan sonra, İsveç edebiyatına dair elime ne düşse okuyacağım.

NAHİT SIRRI

Kış Bitmiyecek mi?

*Her gün taze karları çığnerken ayaklarım,
Bir dua gibi korkak titreyor dudaklarım:
Kış ne zaman dinecek, kış ne zaman dinecek?*

*Ne zaman duyacağım dağların havasını?
Ne zaman hissederek bir elin temasını
Pancorlar bir göz gibi yıkudan silinecek?*

*İstiyorum saksılar koyayım pencereme;
Kuşlar gelsin her sabah ellerimdeki yeme,
Kuşlar, belki evime uğrayıp geçen kuşlar.*

*Her sabah serçelerin beklerken ötmesini,
Duyuyorum karların o çıkmayan sesini:
Yolda aç köpeklerden geliyor uluyuşlar.*

*Sırtttıkça bir kafatası gibi her gece,
Günler, beyaz bir şerit halinde eklendikçe,
Çöküyor içeriye bir mezarlığın kışı.*

*Bir sıcak şurup gibi güneşten tatmak için,
İhlamurlar altına serilip yatmak için
Bahara istiyorum bir mezardan çıkışı.*

SABRİ ESAT